

oktober 2005

Toegankelijkheid van openbare gebouwen

Aanbevelingen gemeente Amsterdam; handreiking voor programma's van eisen

Toegankelijkheid van gebouwen houdt in dat die gebouwen bezoekbaar en doorgankelijk zijn voor mensen met lichamelijke functiebeperkingen. Toegankelijkheid heeft zowel betrekking op de overgang van straat naar gebouw als de inrichting van het gebouw zelf.

Toegankelijkheid zorgt ervoor dat mensen met een functiebeperking niet worden buitengesloten of in een uitzonderingspositie worden geplaatst. Toegankelijkheid is een kwaliteitsaspect. Een goed toegankelijke omgeving is voor iedereen beter bruikbaar.

Opdrachtgevers dienen erop toe te zien dat geen ontwerpen worden gemaakt waarin de toegankelijkheid achteraf met noodoplossingen gerepareerd moet worden. Toegankelijkheid dient vanaf de allereerste fase van het ontwerpproces als structurerend principe voor het ontwerp gehanteerd te worden. Een goed basisontwerp kan meerkosten in een later stadium voorkomen.

Status van de aanbevelingen in deze brochure

Voor de toegankelijkheid van woningen bestaan al bovenwettelijke gemeentelijke richtlijnen in de Basis-kwaliteit Woningbouw Amsterdam 2005 (voor nieuwbouw) en de richtlijnen – tevens subsidievoorwaarden – voor rolstoelgeschikte woningen en 'wonen in een beschermde omgeving'.

Voor openbare gebouwen zijn dergelijke richtlijnen er

nog niet. Het gaat daarbij niet alleen om theaters, bibliotheken, musea en (stadsdeel)kantoren, maar ook om horeca, sportaccommodaties, scholen, gezondheidscentra, kerkgebouwen, postkantoren en winkels/winkelcentra.

De toepassing van de aanbevelingen in deze brochure is uitsluitend de verantwoordelijkheid van de bouwopdrachtgever. Het gemeentelijk Bouw- en Woningtoezicht mag alleen toetsen aan de wettelijke toegankelijkheidseisen van het Bouwbesluit en de gemeentelijke Bouwverordening. Een bouwvergunning kan **niet** geweigerd worden indien **wel** voldaan wordt aan het Bouwbesluit, maar niet aan de bovenwettelijke aanbevelingen.

Het gemeentebestuur gaat er van uit dat gemeentelijke instellingen en andere opdrachtgevers van openbare gebouwen – met name door de gemeente gesubsidieerde instellingen – het belang inzien van toegankelijkheid voor mensen met functiebeperkingen.

Deze brochure is bedoeld als handreiking voor het opstellen van programma's van eisen bij nieuwbouw en verbouw en als check voor opdrachtgevers op de toepassing daarvan door hun ontwerpers.

Bij particulier gefinancierde openbare gebouwen kan de gemeente c.q. het stadsdeel de toepassing van de aanbevelingen voor toegankelijkheid stimuleren – onder meer met deze brochure – met name indien sprake is van stedenbouwkundige bemoeienis of betrokkenheid bij het maaiveldontwerp.

De voornaamste wettelijke eisen op grond van het Bouwbesluit

Het Bouwbesluit bevat toegankelijkheidseisen. Sinds 2003 gaat het Bouwbesluit ervan uit dat toegankelijkheid inhoudt: geen speciale voorzieningen voor gehandicapten, maar er voor zorgen dat de gebruiksruidten voldoende bruikbaar zijn voor iedereen, dus ook voor mensen met een handicap. De toegankelijkheidseisen van het Bouwbesluit gelden alleen voor nieuwbouw en renovatie, niet voor bestaande bouw.

Het Bouwbesluit onderscheidt twaalf verschillende gebruiksfuncties. Voor elke gebruiksfunctie kunnen weer andere eisen gelden. Als een gebouw meerdere functies krijgt, moet het voldoen aan alle eisen van elke gebruiksfunctie.

Gebouwen met een bezoekersfunctie moeten, afhankelijk van hun grootte, een toegankelijkheidssector hebben: een gedeelte van een gebouw dat mede toegankelijk is voor rolstoelgebruikers. In alle utiliteitsgebouwen met een gebruiksoppervlak van meer dan 400 m² dient één toegankelijkheidssector te zijn die minimaal 40% van het totaal aan verblijfsgebieden omvat.

Bijeenkomstfuncties – met name horeca – dienen vanaf 150 m² al zo'n toegankelijkheidssector te hebben.

Onderwijsfuncties moeten vanaf 400 m² één toegankelijkheidssector hebben die alle verblijfsgebieden omvat. De toegankelijkheidssector dient rechtstreeks bereikbaar te zijn vanuit het aansluitende terrein.

In een utiliteitsgebouw met een toegankelijkheidssector moet altijd minimaal één integraal toegankelijk toilet beschikbaar zijn. De afmetingen van een integraal toegankelijk toilet zijn ten minste 1,65 m x 2,20 m. Zijn er meerdere toiletten, dan dient elk tiende toilet integraal toegankelijk te zijn. Voor onderwijsfuncties geldt dat ieder vijfendertigste toilet integraal toegankelijk moet zijn. Art. 4.34 t/m 4.39 van het Bouwbesluit bevat de regelgeving voor toiletten in nieuwbouw.

Alle gebouwen moeten tenminste één buitendeur hebben met een drempel die niet hoger is dan 2 cm.

Grotere hoogteverschillen moeten overbrugd worden met een hellingbaan (tot maximaal 1,00 m hoogteverschil) of lift. De helling is maximaal:

- 1:12 bij een hoogteverschil tot 25 cm,
- 1:16 bij 25-50 cm hoogteverschil en
- 1:20 m bij 50-100 cm hoogteverschil.

Bij grotere hoogteverschillen zijn tussenbordessen verplicht en moet de helling minder steil zijn dan 1:25.

Zie voor andere eisen aan de helling art. 2.38 t/m 2.45 van het Bouwbesluit.

Deuren moeten een vrije doorgang hebben met een breedte van tenminste 85 cm (art. 4.10 t/m 4.13 en tabel 4.10). Het gaat om de breedte bij geopende deur, dus de deur zelf zal een stukje breder moeten zijn.

Verkeersruimten moeten een vrije doorgang hebben

met een breedte van tenminste 1,20 meter (art. 4.12, lid 6).

Het Bouwbesluit bevat nuttige eisen ten aanzien van toegankelijkheid, maar gebouwen die aan het Bouwbesluit voldoen kunnen toch problemen opleveren voor gehandicapten. Een deur van 85 cm breed is bijvoorbeeld te krap voor een elektrische rolstoel of een scootmobiel. Daarom bevatten de navolgende gemeentelijke aanbevelingen op een aantal punten ruimere maten.

Het Bouwbesluit is te raadplegen op www.vrom.nl/bouwbesluit.

Vragen over bouwregelgeving kunt u stellen via www.vrom.nl/bouwregelgeving door het standaard vragenformulier in te vullen en te verzenden. Via internet kunt u ook tekeningen meesturen. Ook kunt u vragen faxen naar 015 276 3440 of sturen naar Helpdesk Bouwregelgeving, Postbus 6001, 2600 JA Delft.

Amsterdamse Bouwverordening

In artikel 2.5.4. staat voorgeschreven dat tussen een gebouw met een toegankelijkheidssector en de openbare weg een mede voor gehandicapten begaanbare weg of begaanbaar pad aanwezig moet zijn met een minimale breedte van 1,10 m en een minimale vrije doorgang van 0,85 m. Hoogteverschillen in deze route mogen niet meer bedragen dan 2 cm, tenzij een hellingbaan beschikbaar is die voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit (art. 2.39 t/m 2.40).

In artikel 2.5.30. staat dat een parkeerplaats voor invaliden tenminste 3,50 m bij 5,00 m groot moet zijn, voorzover die niet in de lengterichting aan het trottoir grenst. De Amsterdamse Bouwverordening is te raadplegen op de website www.bouwen.amsterdam.nl. Vul in in zoekvenster: bouwverordening.

Aanbevelingen toegankelijkheid openbare gebouwen

Onderstaande aanbevelingen zijn een selectie uit het onderdeel 'gebouwen' van het Handboek voor toegankelijkheid, 5e druk, Doetinchem 2003, pagina 165-197. De selectie is er met name op gericht om verkeerde ontwerpbeslissingen in de beginfase van het ontwerpproces te voorkomen. Het is aan te raden om bij de detaillering van het ontwerp gebruik te maken van de aanwijzingen in het Handboek zelf.

1 Entree

- maak de hoofdentree toegankelijk voor gehandicapten.

Het komt regelmatig voor dat een hoofdentree van een openbaar gebouw niet voldoet aan de toegankelijkheidseisen van het Bouwbesluit, bijvoorbeeld omdat de hellingbaan meer dan 1,00 m hoogte moet overbruggen. In dat geval kan toch aan het Bouwbesluit worden voldaan door een andere ingang aan te wijzen voor gehandicapten, bijvoorbeeld de personeelsingang of de ingang voor leveranciers. Ook zijn er voorbeelden van kantoren met een publieksfunctie die voor gehandicapten alleen toegankelijk zijn via de parkeergarage of een fietsenstalling. Hier wordt naar de letter voldaan aan de formele eisen van het Bouwbesluit, maar niet in de geest van de toegankelijkheidsbepalingen van het Bouwbesluit gehandeld.

Entreesituaties buiten de hoofdingang om worden door gehandicapten als discriminerend ervaren. Extra problemen ontstaan als de bewegwijzering onvoldoende is of de bel voor de intercom te hoog is geplaatst.

Voorkom dat mensen met functiebeperking gebruik moeten maken van een secundaire entree.

Dat betekent dat de entree niet hoger dan 1,00 m boven straatniveau mag liggen en dat er voldoende ruimte moet zijn voor een hellingbaan conform Bouwbesluit art. 2.38 t/m 2.45.

2 Entreedeur

- vermijd een combinatie van een kleine draaideur met een loopdeur. De gewone deur is in zo'n combinatie vaak op slot of moeilijk bedienbaar.

Eerste voorkeur heeft een sluis met automatische schuifdeuren. Tweede voorkeur: een grote draaideur.

Een nadeel van deze oplossing kan zijn dat rolstoelers de draaisnelheid van de deur kunnen aanpassen. Dit kan door het langzame tempo opstopproblemen veroorzaken bij grote publieksstromen.

Indien toch een scharnierende deur wordt toegepast, dan mag de bedieningsweerstand niet meer dan 15 Newton bedragen, gemeten op het bedieningspunt van de deur. Bij buitendeuren die door de wind worden belast, kan dat een probleem zijn. Het is dan aan te raden om automatische of elektrisch bedienbare deuren toe te passen. Ook dan is aan de kant waar de deur naar binnen draait voldoende vrije ruimte naast de deur nodig (50 cm), tenzij de elektrische deurbediening op enige afstand voor de naar binnendraaiende deur is aangebracht.

3 Bedieningsweerstand deuren

- bedieningsweerstand maximaal 15 Newton, gemeten op het bedieningspunt.

Wat voor een buitendeur geldt, geldt ook voor een binnendeur. Bij brandcompartimenteringsdeuren kan dat een probleem zijn. Het verdient aanbeveling om dergelijke deuren te voorzien van kleefmagneten, zodat de deuren altijd open staan en pas bij brand automatisch sluiten.

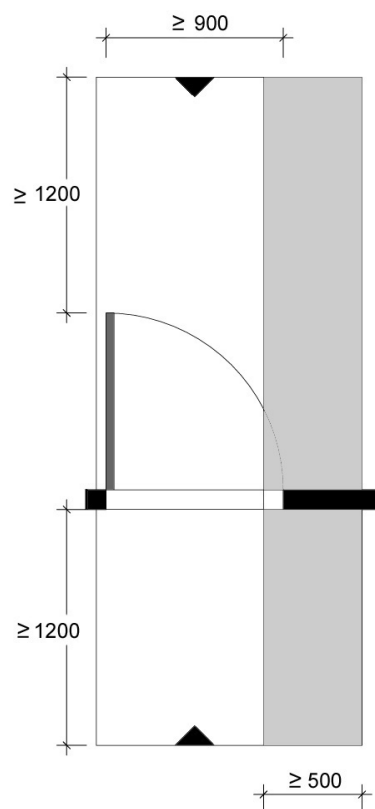
4 Deuren

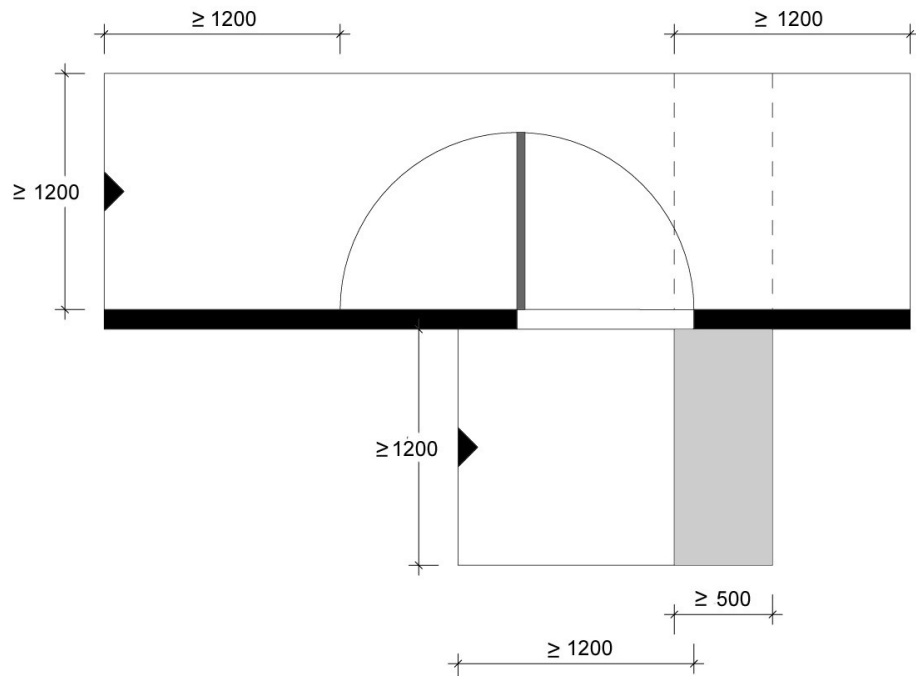
afbeelding 1 en 2

- vrije opstelruimte buiten het draaivlak van de deur 0,90 x 1,20 m bij frontaal benaderde deur en 1,20 x 1,20 m bij zijwaarts benaderde deur. Openingsbereik deur minimaal 90 graden.
- vrije ruimte om te keren bij buitendeuren en toegangen in publieke zone minimaal 2,00 m x 2,00 m; vrije ruimte om te keren bij overige deuren tenminste 1,50 m x 1,50 m.
- bij handbediende deuren een vrije ruimte van minimaal 50 cm naast de deurkruk.
- minimaal 50 cm vrije ruimte naast andere bedieningspunten zoals een deurbel of een intercom.
- hoogte bedieningspunten tussen 90 cm en 120 cm boven vloerpeil.
- deurgrepen die goed in de hand liggen en waarachter een mouw niet zo snel blijft haken.

afbeelding 1

Vrije opstelruimte bij frontaal benaderde deur tenminste 1,20 x 0,90 m.

afbeelding 2 Vrije ruimte bij zijwaarts benaderde deur tenminste 1,20 x 1,20 m; vrije ruimte naast de deurkruk tenminste 50 cm.

- glazen deuren in de looproute markeren door helderheidscontrast.

Een vrije opstelruimte en vrije ruimte naast het bedieningspunt van de deur is nodig opdat rolstoelgebruikers van buiten het draaivlak van de deur binnen handbereik de deur kunnen openen.

Voor mensen met visuele beperkingen is het belangrijk dat glazen deuren in de looproute gemarkeerd zijn door helderheidscontrast.

5 Aanbevelingen looproute

- hoofdroutes minimaal 1,80 m vrije breedte; incidenteel gebruikte routes minimaal 1,20 m vrije breedte (conform Bouwbesluit art. 4.12, lid 6).
- op kruispunten en in doodlopende gangen keerruimte met een diameter van tenminste 2,00 m.
- helling in de looprichting < 1:25. Breedte hellingbaan minimaal 1,20 m.
- tenminste 5 cm hoge rand toepassen bij hoogteverschillen tot 25 cm en tenminste 1,00 m hoge rand bij hoogteverschillen van tenminste 25 cm.
- vermijd obstakels (uitstalkasten, brandslangen e.d.) in de looproute of markeer de looproute met een voelbare profilering van de vloerafwerking.
- zorg voor een voldoende stroeve vloerafwerking, met name nabij toegangen van buiten (gevaar gladheid bij regen).
- verlichtingssterkte minimaal 50 lux op loopoppervlak.

Een breedte van 1,80 m is nodig opdat gebruikers van een rolstoel, scootmobiel of kinderwagen elkaar kunnen passeren.

Voor mensen met visuele beperkingen is het van belang dat obstakels in de looproute (brandslangen, uitstalkasten e.d.) vermeden worden of aangegeven met een waarschuwingsmarkering. De looproute markeren door routegeleiding, bijvoorbeeld met een voelbare profilering van de vloerafwerking.

6 Overbruggen hoogteverschil: 1 meter of hoger

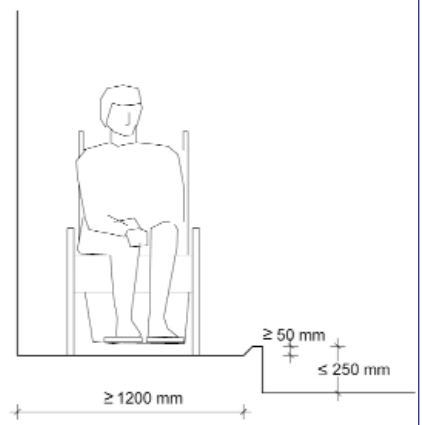
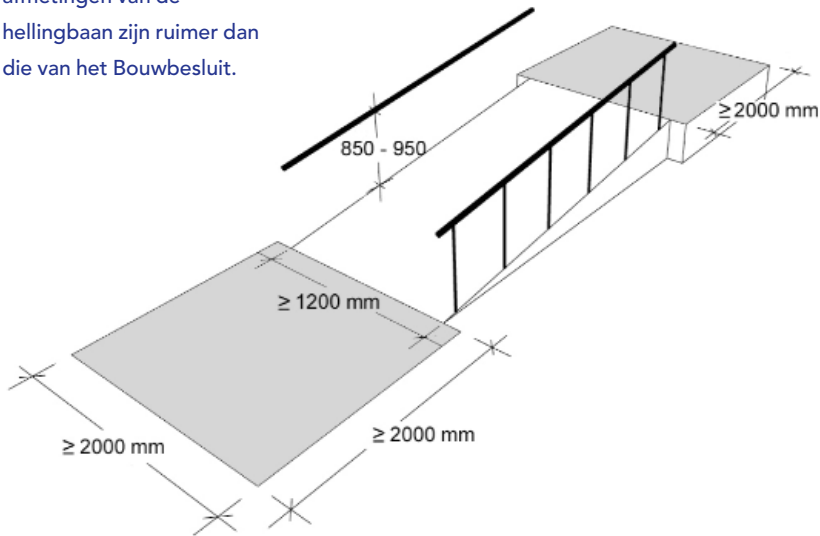
afbeelding 3, 4 en 5

- tot 1 m hoogte is de beste oplossing een hellingbaan. Vrije breedte 1,20 m; keerruimte 2,00 x 2,00 m boven en onder; helling conform Bouwbesluit minder steil naarmate het hoogteverschil toeneemt; tot 50 cm hoogteverschil afscheiding 2,5 cm hoog, daarboven leuning 85-95 cm hoog.
- bij hoogteverschillen van 1 meter of hoger heeft een kooilift (1,05 x 2,05 m) de voorkeur boven een hefplateaulift of trapplateaulift, zeker waar geen helling flauwer dan 1:25 mogelijk is.

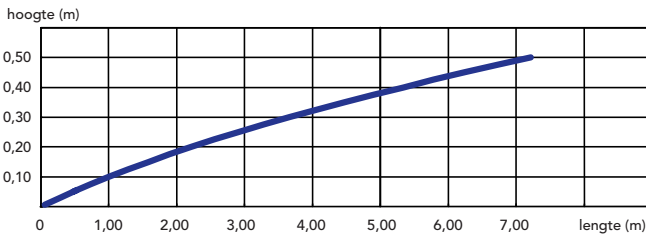
Hoogteverschillen groter dan 1 meter kunnen het beste overbrugd worden met een kooilift (minimaal 1,05 m x 2,05 m). Een roltrap of rolbaan is voor mensen met rolstoel, rollator of krukken ongeschikt. De betrouwbaarheid en het bedieningsgemak van plateauliften laten doorgaans te wensen over. Een trapplateaulift is doorgaans te klein voor mensen die van een scootmobiel gebruik maken.

Soms is bij hoogteverschillen groter dan 1 m toch een hellingbaan mogelijk, maar die mag dan niet steiler zijn dan 1:25, met voldoende tussenbordessen als rustplek. Bij liften en hellingbanen moet altijd een keerruimte aanwezig zijn van ten minste 2,00 x 2,00 m.

afbeelding 3 De aanbevolen afmetingen van de hellingbaan zijn ruimer dan die van het Bouwbesluit.

afbeelding 4 Bij hoogteverschillen tot 25 cm als valbeveiliging een opstaande rand van tenminste 1 cm; boven 25 cm hoogteverschil een leuning.

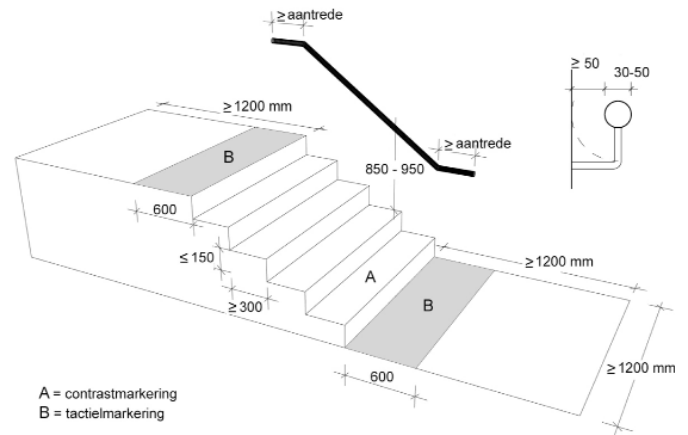
afbeelding 5 Relatie lengte en hoogte hellingbaan bij hellingbanen tot 50 cm hoogte conform Bouwbesluit: hoe hoger, des te minder steil.
In formule: $L = ((H - 0,1) \times 11,11 + 10) \times H$.

7 Trappen

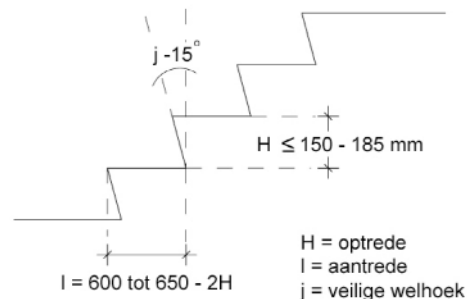
afbeelding 6 en 7

- minimaal 1,20 m breed tussen de leuning (1,30 m bij vluchtwegen).
- ten minste 1 horizontale rustplaats per 1,80 m hoogteverschil met minimale diepte van 1,20 m.
- leuning aan weerskanten van de trap.
- vermijd wenteltrappen.
- stroef loopoppervlak.
- traptreden aan de voorkant markeren door helderheidscontrast.

Indien het hoogteverschil niet wordt overbrugd door een hellingbaan minder steil dan 1:25, moet naast de hellingbaan of lift ook een trap aanwezig zijn. De trap dient ten minste 1,20 m breed te zijn tussen de leuning. Voor mensen met enkelzijdige functiebeperkingen zijn wenteltrappen niet geschikt en is het belangrijk dat de trap aan twee kanten leuning heeft. Voor mensen met een visuele handicap is aan het begin

afbeelding 6 Aanbevolen afmetingen buitentrap met maximale optrede 15 cm en minimale aantrede 30 cm. Een binnentrap heeft als maximale optrede 18,5 cm en minimale aantrede 24 cm.

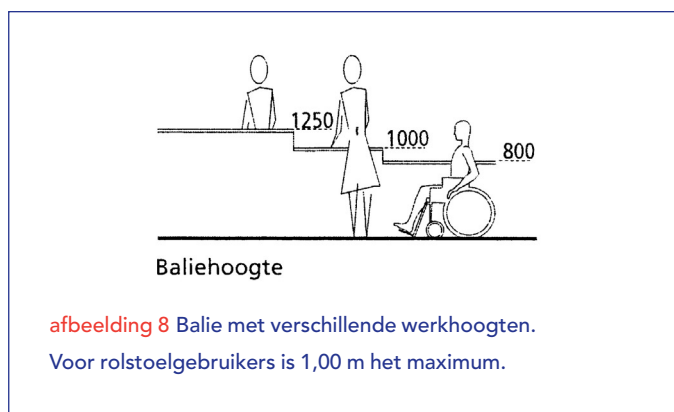
afbeelding 7 Optrede, aantrede en maximale welhoek bij trappen. Buitentrap: maximale optrede 15 cm en minimale aantrede 30 cm. Binnentrap: maximale optrede 18,5 cm en minimale aantrede 24 cm. In het algemeen geldt: $\text{aantrede} + 2 \times \text{optrede} = 60-60,5 \text{ cm}$.

en het eind van de trap een met de voet voelbare afwijking van het loopoppervlak gewenst, alsmede een markering aan de voorkant van de aantrede van de trap-treden door helderheidscontrast. Per 1,80 m hoogteverschil is een tussenbordes als rustplaats noodzakelijk.

8 Balie en werkblad

afbeelding 8

- balie maximaal 1,00 m hoog.
- ruimte onder werkblad minimaal 75 cm hoog en minimaal 60 cm diep.
- verlichtingssterkte minimaal 200 lux op het werkblad.
- bij gesloten balie extra aandacht voor communicatiemogelijkheden met slechthorenden, bijv. een loketringleiding.

Het is aan te raden om bij de inrichting van een balie verschillende werkhogten van het werkblad toe te passen. Voor rolstoelgebruikers is 1,00 m de maximale hoogte. In spreekkamers, bij leestafels en bij werkbladen waar formulieren e.d. ingevuld moeten worden, dient rekening gehouden te worden met rolstoelgebruikers.

9 Rolstoelgeschikte toeschouwersplaatsen

- 2% van het totaal aantal zitplaatsen betreft een opstelruimte voor een rolstoelgebruiker of kan door eenvoudig te demonteren zitplaatsen daarin omgezet worden, met een minimum van twee plaatsen.
- spreid ze zoveel mogelijk evenredig over de zaal of tribune.
- vrije breedte verkeersruimte richting opstelplaats $\geq 0,9$ m.
- keerruimte bij opstelplaats 2,00 m x 2,00 m bij nieuwbouw en minimaal 1,50 m x 1,50 m bij (verbouw van) bestaande gebouwen.

Het is voor rolstoelgebruikers niet prettig om allemaal bij elkaar te moeten zitten. Spreid de rolstoelplaatsen zoveel mogelijk evenredig over de zaal of tribune, zodat ze bij hun eigen gezelschap kunnen blijven aansluiten.

10 Ringleiding voor slechthorenden

afbeelding 16

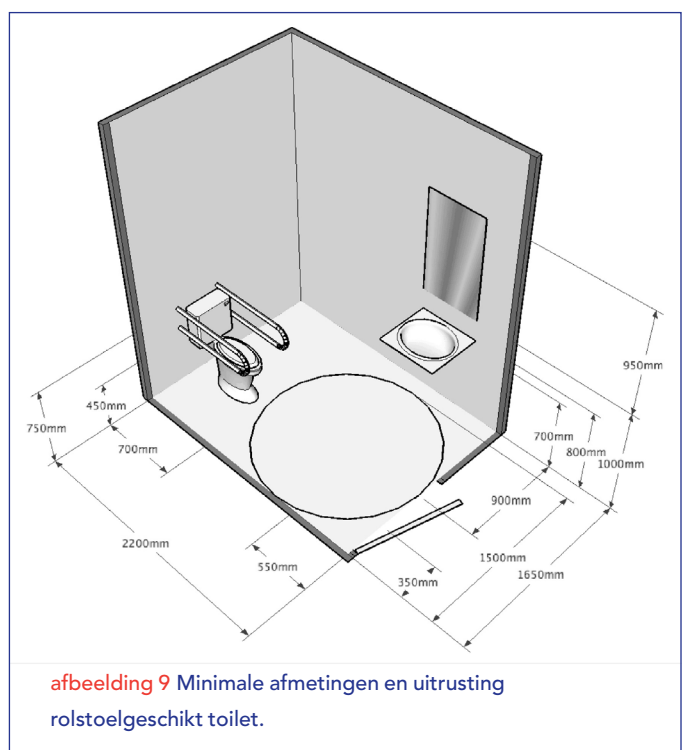
- in openbare vergaderzalen, theaters e.d. ringleidingen aanleggen of infrarood-installatie. Zie www.stichtingplotsdoven.nl, klik 'communicatie' en vervolgens 'voorzieningen'. Keurmerk goedgekeurde installatie: zie blz. 8, keurmerken.
- bij gesloten balie een loketringleiding.

11 Rolstoelgeschikt toilet

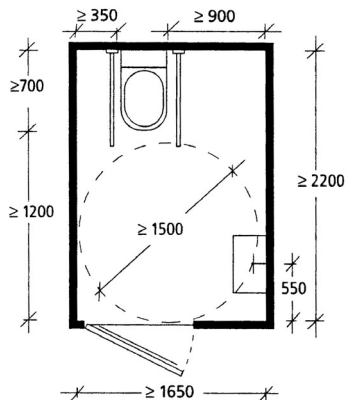
afbeelding 9 t/m 13

- minimale afmetingen 1,65 m x 2,20 m (art. 4.36 en 4.38 Bouwbesluit).
- toiletruimte geschikt voor bezoekers per scootmobiel minimale afmetingen 1,80 m x 2,20 m.
- indien combinatie met doucheruimte minimale afmetingen 2,20 m x 2,20 m.
- 0,90 m vrije breedte naast de toiletspot (transferruimte).
- keerruimte diameter 1,50 m.
- onderrijdbare wastafel op 80 cm hoogte.
- bedieningselementen tenminste 50 cm uit de hoek.

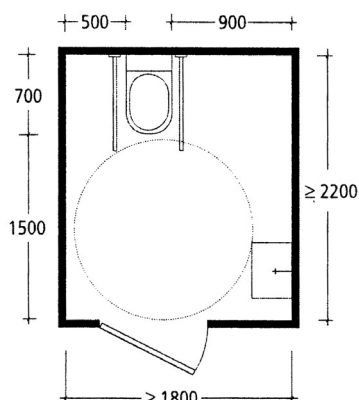
De afmetingen van een integraal toegankelijk toilet zijn op grond van het Bouwbesluit ten minste 1,65 m x 2,20 m (art. 4.36 en 4.38). Bij toepassing van de minimale breedte van 1,65 m kan de toiletspot vanwege de verplichte vrije breedte naast de toiletspot niet in het midden van de achterwand komen. Hiermee dient rekening gehouden te worden bij de planning van de standleiding. Op plaatsen waar bezoekers per scootmobiel komen is een grotere toiletruimte van 1,80 m x 2,20 m aan te raden. In zo'n toilet is tevens assistentie beter mogelijk.

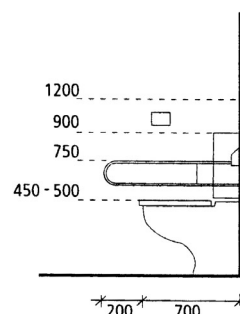
afbeelding 9 Minimale afmetingen en uitrusting rolstoelgeschikt toilet.

afbeelding 10 Minimale afmetingen rolstoelgeschikt toilet.
Draaicirkel tenminste 1,50 m diameter.

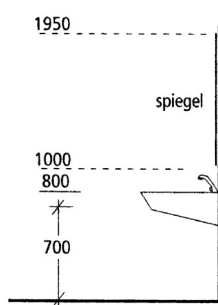

afbeelding 11 Aanbevolen afmetingen rolstoelgeschikt openbaar toilet, geschikt voor bezoek per scootmobiel.

afbeelding 12 Hoogte rolstoelgeschikt toilet en armsteunen.

afbeelding 13 Hoogte wastafel en spiegel in rolstoelgeschikt toilet.

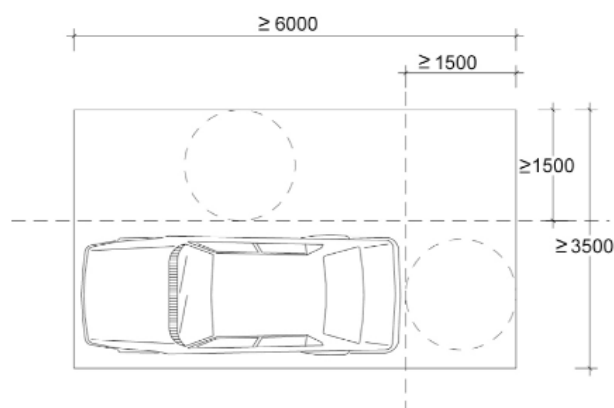

12 Bewegwijzering en informatieborden

- geen combinatie rood/groen of donkerrood/zwart (voor kleurenblinden niet te lezen).
- lettergrootte $\geq 1:100$ vanaf de praktische leesafstand.
- op afstand te lezen informatie tenminste 2,30 m boven vloerniveau.
- van dichtbij te lezen informatie (gebruiksaanwijzingen, naambordjes, etc) tussen 1,40 m en 1,60 m boven vloerpeil.

13 Veiligheid bij calamiteiten

- voorzie in hoge gebouwen in liften die als noodlift kunnen dienen.
- alarmknoppen, brandblussers e.d. tussen 0,90m en 1,20 m boven de vloer.
- alarmsignalen ook in visuele vorm ten behoeve van slechthorenden.
- noodtrappenhuizen dienen voldoende breed te zijn, zodat een geparkeerde rolstoel niet de vluchtweg blokkeert.
- geen gevaarlijke drempels in de vluchtroute.
- toegankelijkheidszone zodanig compartimenteren dat mensen die afhankelijk zijn van hulp snel in veiligheid zijn te brengen.

afbeelding 14 Rolstoelgeschikte parkeerplaats met vrije in- en uitstapstrook 1,50 m voor en achter de auto. Trottoiroprit of stoepverlaging; geen obstakels.

14 Bereikbaarheid per auto

afbeelding 14

- zorg voor uitstapgelegenheid zo dicht mogelijk bij de entree, op minder dan 50 m afstand.
- indien er parkeerplaatsen voor bezoekers zijn, maak dan 2% rolstoelgeschikt en zorg voor een zo kort mogelijke en goed bewegwijzerde route naar de entree zonder barrières.
- een parkeerplaats is rolstoelgeschikt indien opstelruimte voertuig 2,00 m x 4,50 m met een vrije in- en uitstapstrook op straatpeil naast en achter het voertuig van tenminste 1,50 m, vrije hoogte 2,30 m, parkeermeters en -automaten drempelloos bereikbaar, markering met kruis en bord E6.
- rolstoelbusjes en aangepaste voertuigen zijn vaak te hoog voor parkeergarages. Zorg in dat geval zo mogelijk voor alternatieven.

15 Inrichting aansluitend maaiveld

- vermijd zoveel mogelijk hoogteverschillen in de route naar de entree, en overbrug hoogteverschillen van meer dan 2 cm met hellingbanen conform Bouwbesluit (art. 2.38 t/m 2.45).
- zorg voor voldoende brede trottoirs, rekening houdend met geparkeerde fietsen, afvalcontainers, straatmeubilair, bushaltes etc.
- zorg voor goed bereikbare en toegankelijke haltes van het openbaar vervoer conform de normbladen 'toegankelijke haltes' van dIVV/ROA (verkrijgbaar vanaf eind 2005 bij de Dienst Infrastructuur, Verkeer en Vervoer, tel. 020 556 5000).

Keurmerken

afbeelding 15 en 16

Om zeker te zijn dat het openbare gebouw aan alle eisen en aanbevelingen op het gebied van toegankelijkheid voldoet, is het aan te raden om het ITS-keurmerk voor toegankelijkheid aan te vragen. Het Landelijk Bureau Toegankelijkheid is de instelling in Nederland die namens de Chronisch Zieken en Gehandicaptenraad het Internationaal Toegankelijkheids-symbool (ITS) mag verstrekken aan gebouwen die aan de eisen voldoen. Gebouwen met het keurmerk krijgen bij de entree het bekende logo van het ITS: een rechthoekig bord met een rolstoelsymbool tegen een blauwe achtergrond. Zie www.lbt.nl.

Aan goedgekeurde ringleidingen kan het Internationaal Toegankelijkheids Symbool voor Slechthorenden worden toegekend.

Meer info: www.nvvs.nl/index.php?s_page_id=1000268.

afbeelding 15 Toegankelijkheidsymbool voor gebouw met ITS-keurmerk.

afbeelding 16 Symbool voor goedgekeurde ringleiding.

Nadere informatie toegankelijkheid

Handboek voor toegankelijkheid. Over de ergonomie van stedelijke inrichting, gebouwen en woningen.

Auteurs: Maarten Wijk, Jaap Drenth en Maarten van Ditmarsch. Reed Business Information, Doetinchem 2003 (vijfde druk), ISBN 906228460. Zie voor openbare gebouwen blz. 165-197.

Dit is het belangrijkste standaardwerk op het terrein van toegankelijkheid, waarnaar vaak wordt verwezen.

Ook de aanbevelingen in deze Bouwbrief en de bijlage zijn voornamelijk daaraan ontleend.

Website **Landelijk bureau voor toegankelijkheid** www.lbt.nl. Via de keuze 'producten' kan een serie brochures over toegankelijkheid van gebouwen besteld worden. Ook is hier informatie te vinden over het ITS-keurmerk.

Federatie Slechthorenden en Blinden

www.sb-belang.nl. Hier is het advies 'Een goede binnenkomer' in pdf-formaat te downloaden.

Informatie over voorzieningen voor slechthorenden

Website Nederlandse Vereniging Voor Slechthorenden www.nvvs.nl zoekterm 'LTC'. Website Stichting Plotsdoven www.stichtingplotsdoven.nl, klik 'communicatie' en vervolgens 'voorzieningen'.

Website www.woonkeur.nl. Hoewel **Woonkeur** over woningen gaat, zijn de adviezen over hellingen en trappen ook voor openbare gebouwen goed bruikbaar.

Richtlijn integrale toegankelijkheid openbare ruimte.

CROW, 2002, publicatie 177.

Het boek is bestemd voor wegbeheerders en -inrichters, adviesbureaus, onderwijsinstellingen en belangenorganisaties. Te bestellen bij CROW, tel. 0318 695 300.

De Stichting Gehandicapten Overleg Amsterdam

(SGOA) levert o.a informatiebladen over parkeren, hellingbanen en trappen en vervult – met beperkte mogelijkheden qua tijdsinzet – een vraagbaakfunctie voor gehandicapten, opdrachtgevers en ontwerpers. Tel. 020 577 7955, info@sgoa.nl, website: www.sgoa.nl.

Telefonische informatie gemeentelijk beleid inzake toegankelijkheid

Dienst Wonen: Jeroen Verhulst, tel. 020 552 7006,
Ontwikkelingsbedrijf: Bart Truijens tel. 020 552 6076 of Mariëtte Drieënhuizen, tel. 020 552 6086,
Dienst Ruimtelijke Ordening: Jan Stigter, tel. 020 552 7919,
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling: Ton Witte, tel. 020 552 2381,
Afdelingen Bouw- en Woningtoezicht van de stadsdelen of – voor grootstedelijke projecten –
Dienst Milieu en Bouwtoezicht: tel. 020 551 3888.

Colofon
Gemeente Amsterdam, Dienst Wonen
Afdeling Stedelijke Vernieuwing en Woonbeleid
Postbus 1900, 1000 BX Amsterdam
www.wonen.amsterdam.nl

Tekst: Jeroen Verhulst
Vormgeving: Jan de Wringer

Bronnen van de afbeeldingen:
Afb. 8 en 10 t/m 13 uit: Handboek voor Toegankelijkheid, 5e druk, 2003. Reed Business Information, Doetinchem.
Afb. 3 t/m 7, 9 en 14: Stichting Gehandicaptenoverleg Amsterdam.
Afb. 15: Landelijk Bureau Toegankelijkheid